

Manuel Šumberac i suvremena hrvatska slikovnica

Barišić, Dajana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:107414>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI**

Dajana Barišić
Manuel Šumberac i suvremena hrvatska slikovnica
ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Manuel Šumberac i suvremena hrvatska slikovnica
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Dječja književnost s medijskom kulturom

Mentor: izv. prof. dr. sc. Maja Verdonik

Student: Dajana Barišić

Matični broj: 0299012527

**U Rijeci,
rujan, 2021.**

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog/završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Dajana Barišić

(potpis)

ZAHVALA

Zahvaljujem svojoj obitelji i prijateljima na podršci koju su mi uvijek pružali, ljubavi, strpljenju i motivaciji u izazovnim situacijama, uvijek, a posebno tijekom studiranja. Hvala i mentorici na izvrsnoj suradnji, komunikaciji, savjetima i usmjeravanju tijekom pisanja ovog završnog rada.

SAŽETAK

Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete susreće s književnosti. U metodologiji ovog završnog rada posvećena je posebna pažnja književno-teorijskoj i komparativnoj analizi tekstova i ilustracija Manuela Šumberca, a cilj je analizom ilustracija usporediti njegovo stvaralaštvo sa suvremenom hrvatskom slikovnicom. U ovom završnom radu analizirane su autorske slikovnice Manuela Šumberca: *Potruga* (2019), *Plavi cvijet* (2020) i *Vrlo zapetljan čvor* (2021) te slikovnice drugih autora koje je Manuel Šumberac ilustrirao: *Pinokijeve pustolovine* (2011), *Snjeguljica* (2012), *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* (2013), *The night before Christmas (Noć prije Božića)* (2013), *Baba Jaga i div Zaborav* (2015), *Jura i kuckalo protiv dosade* (2017), *Jura i gospođica Zavissst* (2019), *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* (2020). Tekst i ilustracije u slikovnicama su povezane te utječu na doživljaj čitatelja. Publika kojoj je namijenjena slikovnica jesu djeca rane i predškolske dobi koja mogu različito doživjeti slikovnicu. Analizom slikovnica i ilustracija dolazi se do cjelokupne slike kao i mogućnosti razlučivanja kome je slikovnica primjerena i u kojim situacijama ih koristiti. Proces nastajanja ilustracija Manuela Šumberca odvija se unutar kružnice ilustracije po kojoj se on kreće tijekom procesa ilustriranja. Zbog tehnike stvaranja ilustracija i načina prikaza ilustracija u slikovnicama može se zaključiti da je Manuel Šumberac suvremeni hrvatski ilustrator.

Ključne riječi: suvremena slikovnica, ilustracija, kružnica ilustracije

SUMMARY

The picture book is the first book a child encounters literature. In the methodology of this final paper, special attention was paid to the literary-theoretical and comparative analysis of the texts and illustrations of Manuel Šumberc, and the aim of the analysis of illustrations is to compare his work with the contemporary Croatian picture book. This final paper analyzes authorial picture books by Manuel Šumberc *Potruga* (2019), *Plavi cvijet* (2020) and *Vrlo zapetljan čvor* (2021) and picture books by other authors illustrated by Manuel Šumberac as *Pinokijeve pustolovine* (2011), *Snjeguljica* (2012), *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* (2013), *The night before Christmas* (2013), *Baba Jaga i div Zaborav* (2015), *Jura i kuckalo protiv dosade* (2017), *Jura i gospođica Zavissst* (2019) and *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* (2020). Text and illustrations are linked in picture books and affect the reader experience. The audience for whom the picture book is intended are children of early and preschool age who can experience the picture book differently. Analysis of picture books and illustrations leads to the overall picture as well as the possibility of discerning to whom the picture book is appropriate and in what situations to use them. The process of creating illustrations by Manuel Šumberc takes place within the circle of the illustration by which he moves during the illustration process. Due to the technique of creating illustrations and ways of displaying illustrations in picture books, it can be concluded that Manuel Šumberac is a modern Croatian illustrator.

Keywords: contemporary picture book, illustration, circle of illustration

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	VRSTE SLIKOVNICA.....	2
3.	O MANUELU ŠUMBERCU.....	6
4.	AUTORSKE SLIKOVNICE MANUELA ŠUMBERCA.....	7
4.1.	Potruga (2019).....	7
4.2.	Plavi cvijet (2020).....	8
4.3.	Vrlo zapetljan čvor (2021).....	10
5.	ILUSTRIRANJE SLIKOVNICA DRUGIH AUTORA.....	12
5.1.	Stella Gurney: Pinokijeve pustolovine (2011).....	12
5.2.	Stella Gurney: Snjeguljica (2012).....	13
5.3.	Kay Woodward: Snježna kraljica, klasična priča Hansa Christiana Andersena (2013).....	15
5.4.	Clement Clark Moore: Noć prije Božića (The night before Christmas) (2013).....	17
5.5.	Roman Simić: Baba Jaga i div Zaborav (2015).....	18
5.6.	Roman Simić: Jura i kuckalo protiv dosade (2017).....	19
5.7.	Roman Simić: Jura i gospođica Zavisst (2019).....	21
5.8.	Roman Simić: Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik (2020).....	22
6.	ILUSTRATOROV STIL.....	24
7.	PROCES NASTAJANJA ILUSTRACIJA.....	26

8. ODNOS ILUSTRACIJA I TEKSTA	28
8.1. Odnos ilustracija i teksta u autorskim slikovnicama Manuela Šumberca	29
8.2. Odnos ilustracija Manuela Šumberca i teksta u slikovnicama drugih autora ...	30
9. ZAKLJUČAK.....	32
10. LITERATURA	34
11. POPIS PRILOGA.....	37

1. UVOD

Proučavanje stvaralačkog rada nagrađivanog ilustratora, animatora i pisca slikovnica Manuela Šumberca u odnosu na suvremenu hrvatsku slikovnicu je nerazdvojivo. Stoga je i cilj ovog završnog rada detaljnije proučavanje njegova rada u odnosu na suvremenu hrvatsku slikovnicu, dok je provedena metodologija književno-teorijska i komparativna analiza tekstova i ilustracija. Stil stvaranja Manuela Šumberca te tehnike koje koristi pri izradi ilustracija su specifične za današnje vrijeme pa se u ovom završnom radu nalazi prikaz njegova stvaralačkog rada kroz godine i suradnje s raznim drugim autorima.

S obzirom na djelokrug rada i primjenu u radu bit će detaljnije opisana slikovnica kao književno djelo te koje su njezine funkcije i uloga u dječjem razvoju prema različitim autorima. Specifičnost slikovnice je način prikaza radnje, a to su ilustracije koje su neodvojive od nje. Povezanost ilustracije i teksta slikovnice vrlo je važna u shvaćanju poruke koju autor slikovnice i ilustrator žele prenijeti čitatelju. Njihov odnos predstavlja put ka razumijevanju poruke koju pisac i ilustrator žele prenijeti čitatelju, slušatelju ili gledatelju, ovisno o njegovim sposobnostima i vještinama. Sam Manuel Šumberac naglašava da teži tome da se kroz njegove ilustracije prenese njegova početna ideja, tj. poruka djetetu, čitatelju, gledatelju ili slušatelju. Sam proces izrade ilustracija Manuel Šumberac opisuje kroz četiri faze, a to su: faza razmišljanja, skiciranja, ilustriranja i faza izvedbe ilustracija te promatranja kojima se vodi te je taj proces gotovo uvijek jednak.

Pri opisu stila ilustracija Manuela Šumberca može se reći da je vrlo vizualno efektan, ali jednostavan, svijetao, vedar, detaljan te neprenatran i zagušljiv. Linije su jasne i jednostavne, ali razigranost postiže, dodanim detaljima neočekivanih tekstura i tehnika koje upotpunjuju cjelokupnu sliku i bolju vizualizaciju te povezanost s tekstem slikovnice.

U ovom je završnom radu stavljen naglasak na analizu slikovnica, što autorskih Manuela Šumberca, što onih drugih autora na kojima je radio ilustracije i tako upotpunio doživljaj. Analizirane slikovnice: *Potruga* (2019), *Plavi cvijet* (2020) i *Vrlo zapetljan čvor* (2021) pružaju pristup u cjelokupni način izražavanja Manuela Šumberca, dok ostale, npr.

nastale u suradnji s Romanom Simićem i drugima, prikazuju način funkcioniranja na temelju tuđeg teksta i rada.

U odgojno-obrazovnim ustanovama, poput dječjeg vrtića i neposrednog rada odgajatelja s djecom rane i predškolske dobi, slikovnica je neizostavan element u procesu učenja. Zato je važno da odgajatelji shvaćaju važnost slikovnice, kakav utjecaj ima na djetetov razvoj te na koji način pristupiti slikovnici u neposrednom radu s djecom. Primjena slikovnice u raznim svakodnevnim situacijama može pomoći pri usmjeravanju djece prema poželjnim obrascima društveno prihvatljivog ponašanja i u osvješćivanja važnih moralnih vrijednosti.

2. VRSTE SLIKOVNICA

Slikovnica se može definirati kao književno djelo namijenjeno djetetu koje se spojem slike, teksta, ponekad i s mogućnošću korištenja drugih osjetila približava djetetu. Može biti dvodimenzionalna (tekst i slika) i trodimenzionalna (tekst, slika i taktilnost) (Crnković, 1984). S obzirom na to da su slikovnice knjige s kojima se djeca prvo susreću, trebalo bi im se dati prvo mjesto u proučavanju dječje književnosti (Crnković, 1967). Slikovnice djeci pružaju osjećaj zabave, a u interakciji i sudjelovanju obitelji te u odgojno-obrazovnim ustanovama s odgajateljima razvijaju osjećaj sigurnosti, vezanja i ljubavi. Slikovnice i njihove ilustracije mogu biti poticaj za čitanje i ljubav prema čitanju i knjigama za cijeli život (Hladikova, 2014).

Karakter slikovnice daju ilustracije i način na koji se slikovnice vrednuje jest najčešće kroz ilustracije koje ih ispunjuju (Hlevnjak, 2000). Slikovnice se mogu dijeliti prema različitim kriterijima. Prema Hrvatskoj književnoj enciklopediji kriteriji su:

- oblik
- struktura izlaganja
- likovna tehnika
- sadržaj
- sudjelovanje recipijenta (Zalar, 2012).

S obzirom na oblik razlikuju se: leporello, nepoderive, pop-up, slikovnice igračaka, multimedijske slikovnice te elektroničke slikovnice koje su danas sve češće.

Prema strukturi izlaganja razlikuju se tematske i narativne, a prema korištenju likovne tehnike radi oblikovanja likovne dimenzije slikovnice mogu biti: fotografske, strip slikovnice, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža kao i crteža umjetnika, tj. ilustratora te interaktivne slikovnice.

S obzirom na to da sadržaj slikovnica može biti vrlo raznolik teško je odrediti sve vrste i skupine, ali neke od najzastupljenijih su: svakodnevni život, igra, teme životinja i prirodnog okruženja, fantastika i druge.

S obzirom na kriterije sudjelovanja recipijenata postoje slikovnice kojima se djeca mogu samostalno služiti kao i one za koje im je potrebno posredovanje odrasle osobe.

Svrha korištenja slikovnica u doticaju s djecom, čitateljima, mijenjala se s vremenom, proširivala. Svrha korištenja slikovnica s vremenom se mijenjala i proširivala zato danas raspoložemo s raznim potencijalima koje one imaju na djetetov razvoj i mogućnosti. Neki od potencijala koje slikovnica ima su psihološki, pedagoški, jezični i umjetnički. Međutim svaka slikovnica nema samo jednu vrstu potencijala, nego se kroz nju ostvaruju svi potencijali pa se može reći da su slikovnice multifunkcionalan čitateljski materijal (Zalar i sur., 2009).

Prema Crnkoviću i Težakovoj (2002) slikovnice se dijele na:

- spoznajno-pojmovne
- informativne
- umjetničke
- problemske

dok Čačko (2000) navodi da slikovnica može imati:

- zabavnu funkciju
- spoznajnu funkciju
- iskustvenu funkciju
- informacijsko-odgojnu funkciju
- estetsku funkciju te
- govorno-jezičnu funkciju.

Često je zabavna funkcija preduvjet za ostvarivanje drugih funkcija. Spoznajna funkcija pomaže djetetu da ostvari svoja znanja i pomaže u provjeri djetetovih znanja i spoznaja o pojavama, odnosima i stvarima te povratnoj informaciji ispravnosti takvog mišljenja. Iskustvena funkcija pruža posredno iskustvo djetetu i doživljavanje iskustava kroz slikovnicu i događaja koji su mu daleki. Doprinosi učenju i stjecanju iskustava o raznim društvenim temama, multikulturalnosti i multietničnosti, o iskustvima i potrebama drugih pojedinaca, a to postiže na vrlo spontan, nenametljiv, jednostavan i zanimljiv način prilagođen djeci. Razvijanje mišljenja i sposobnosti analize, usporedbe, sinteze i

uopćavanja ostvaruje se kroz informacijsko-odgojnu funkciju. Njome se uspostavljaju veze među stvarima i pojavama radi dolaženja do potrebnih informacija i rješenja, a djeci se daje pristup sadržajima koji su im važni za shvaćanje emocija, specifičnosti ličnosti te odnose u obitelji. Kroz estetsku funkciju utječe se na razne emocije djece koje im pomažu u osvještavanju istih, ali i kao poticaj za daljnje čitanje, pažnju i zanimanje za čitanje/slušanje teksta slikovnice. Govorno-jezična funkcija najviše se isprepliće s drugim funkcijama zbog teksta slikovnice kroz koji se potiče fonemska i fonološka osviještenost, bogaćenje rječnika, sintaktički i morfološki razvoj te razvoj predčitalačkih i čitalačkih vještina, kao i uloge u razvoju jezika i općeg razvoja djeteta (Čačko, 2000).

Funkcije koje ističu Majhut i Batinić (2017) su: odgojna i razvojno-podupiruća, književno-pedagoška i estetska funkcija. Može se reći da gotovo svaka slikovnica sadrži i odgojnu funkciju, ali promatrajući odgojnu i razvojno-podupiruću funkciju kao dominantnu u nekim slikovnicama stavlja se naglasak na posebna ponašanja i moralne vrijednosti u djece. Unutar slikovnica izbjegava se očita pedagogizacija, gdje se na drugačiji način približava djeci i prenose im se važne poruke, vrijednosti i obrasci ponašanja. Narativne slikovnice posebno ističu književno-pedagošku funkciju slikovnica. Zahvaljujući čitanju slikovnica koje djecu uvode u svijet čitanja, djeca stječu nova iskustva, a poticanje jezičnog razvoja ima važnu ulogu u kulturi čitanja i slušanja. Slijedećem svjetskih trendova u stilovima ilustriranja i hrvatske slikovnice svojom estetskom komponentom, a onda i funkcijom, prate i oblikuju trendove. Estetska funkcija slikovnica može se povezivati s umjetnosti, ali služiti i kao poticaj za razvoj potencijala kreativnosti djece (Majhut i Batinić, 2017).

Teme slikovnica su različite i shodno tome mogu se razlikovati: kompleksnije i teže za shvatiti, jednostavne, s vrlo malo teksta, s velikim ilustracijama, a sve se mogu razlikovati i prema dobnoj namjeni. Naime, neke slikovnice mogu biti primjerene djeci do treće godine, dok druge mogu biti namijenjene djeci od četvrte do šeste godine. Važna je dobna kategorizacija kako bi slikovnice stigle u ruke onih kojima je namijenjena i tko će moći shvatiti autorovu poruku te mu neće biti dosadna i nezanimljiva za praćenje (Batinić i Majhut, 2000).

Slikovnica je vrlo značajna u životu djece rane i predškolske dobi zato što im omogućuje ulazak u svijet mašte, nepoznatog i novog, upoznavanje i susretanje sa situacijama koje još nisu imali mogućnosti doživjeti osobno ili problemskih situacija s prikazom rješenja

koje će pomoći djeci za kasnije samostalno djelovanje. Elementi koje slikovnica posjeduje poput: ilustracija, radnje, likova te likovno i tekstualno obrađene teme, privlače djecu na daljnje čitanje, listanje i praćenje. Slikovnica može utjecati na razna područja djetetova razvoja pa tako i na samopouzdanja kao dio psiho-emocionalnog područja gdje prikaz životnih situacija pomaže u komunikaciji i interakciji s vršnjacima i odraslima (Halačev, 2000). Tematike problemskih slikovnica omogućuju djeci bavljenje problemskim situacijama vezanim za osjećaje, zdravlje, različitosti, ponašanja i odnose u kojima se mogu pronaći (Čičko, 2000).

Svrha slikovnice u životu djeteta je otkrivanje svijeta i medija pisane riječi te je njen utjecaj na razvoj spoznajnog svijeta djeteta neporeciv, kao i utjecaj na razvoj govora i bogaćenja fonda riječi (Martinović, 2018).

Bavljenje slikovnicom zahtjeva od autora specijalizaciju za to područje i publiku koja iziskuje poistovjećivanje s djecom određene dobi te prikaz osobne vizije teksta kako bi se oslobodila dječja mašta i potaknula određena razvojna područja pri otkrivanju književne misli autora (Vitez, 2000).

Obraćajući pažnju na kriterije pri odabiru slikovnice u odgojno-obrazovnom procesu važno je paziti na: stupanj odgoja i obrazovanja, tj. trenutne sposobnosti i vještine djece, na potrebe djece unutar odgojno-obrazovnog procesa kroz razne oblike, na načine poticanja stvaralačkog i istraživačkog rada te na interes djece za različite slikovnice. Poteškoće koje se mogu pojaviti u procesu nabave može se navesti dostupnost suvremenih slikovnica jer katkad knjižnica odgojno-obrazovne ustanove ne može dovoljno brzo pratiti, obnavljati i proširivati knjižni fond (Visinko, 2000).

Prilikom odgajateljeva čitanja slikovnice djeca koja prate radnju slikovnice promatraju ilustracije i tako se bave dekodiranjem slike. Kako opisuje Petrović-Sočo (1997): „Dekodiranje slike zahtijeva, dakle, određeni stupanj mentalnog razvoja, prethodno stečeno iskustvo s vizualnim kodom slike i onim što je na slici prikazano, pomoć i poticaj odrasle osobe, razumijevanje govora odraslog izvan konkretnog konteksta i mentalni napor koji dijete treba uložiti u tom procesu.” (Petrović-Sočo, 1997: 10-11) Što se može objasniti i kao sposobnost djeteta da samostalno shvati i procesuirá što se prikazuje ilustracijama i slikama slikovnice. Kada dijete dekodira slike ono može, bez obzira na neposjedovanje čitateljskih vještina, samostalno rukovati slikovnicom i „čitati” ju pomoću ilustracija.

3. O MANUELU ŠUMBERCU

Hrvatski ilustrator, pisac i animator rođen je 1988. godine u Puli. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu magistrirao je animirani film i nove medije te je član Hrvatskog filmskog saveza. Njegove radove moguće je pronaći u polju ilustracije i animacije. On stvara animirane filmove, videa, slikovnice te korice knjiga¹.

Za svoj rad nagrađivan je mnogim nagradama među kojima je prva Nagrada Grigor Vitez koju je osvojio za najbolje ilustracije za djecu mlađe dobi u autorskoj slikovnici *Potruga* (2019)². Osim te nagrade, primio je i nagrade „Honorable mention” za ilustracije na „3X3 Illustration show no.16” 2019. godine. Iste godine primio je i nagrade „Sliver award” za ilustracije na „JIA Illustration award 2019”, „Ovca u kutiji” nagradu dječjeg žirija za najbolju hrvatsku slikovnicu te 2020. godine „Gold medal” za ilustracije na „JIA Illustration award 2019”.

¹ Manuel Šumberac. Pribavljeno: 19.05.2021., sa <https://www.manuelsummerac.com/>

² Dodjela nagrada Grigor Vitez. Pribavljeno: 20.05.2021., sa <https://mvinfo.hr/clanak/dodjela-nagrada-grigor-vitez-za-2019>

4. AUTORSKE SLIKOVNICE MANUELA ŠUMBERCA

Iako je mlad i na početku kreativnog stvaralaštva i ilustriranja Manuel Šumberac dosad je napisao i objavio tri autorske slikovnice koje prikazuju cjelokupnu sliku njegova stila, pristupa i načina rada i shvaćanja slikovnice.

Analizirane su slikovnice: *Potraga* (2019), *Plavi cvijet* (2020) i *Vrlo zapetljan čvor* (2021). Kriteriji i način analize sljedećih slikovnica dane su na početku opće informacije o slikovnici, potom je opisana radnja slikovnice te naposljetku analiza ilustracija i ilustratorova stila u slikovnici te odnos i povezanost ilustracija i teksta. Analiza slikovnica je provedena prema dijelu analize u Kritičkoj i metodičkoj bilježnici 1 i 2 *Slikovnica i dijete* (Zalar i sur., 2009).

4.1. Potraga (2019)

Autorska slikovnica *Potraga* Manuela Šumberca slikovnica je koja vjerno prenosi njegove poruke čitateljima i slušateljima na njemu specifičan način. Slikovnica *Potraga* izdana je 2019. godine u izdavačkoj kući Profil.

Slikovnica *Potraga* slikovnica je koja s malo teksta puno toga govori. Radnja teče polako, pitanjem koje muči psa od početka i vodi ga kroz cijelu slikovnicu. Pas kreće u potragu, kopa i traži, a pridružuju mu se i drugi psi prijatelji. Tijekom potrage pronalaze razne stvari, poput limenki, starih čizmica, šešira, pehara, ali to sve nije ono za čim pas traga. Nakon duge potrage, kada ih se mnogo skupilo, kada su već željeli odustati, pojavilo se nešto. To nešto je prijateljstvo koje obilježava zajedništvo, a nastalo je potpuno neočekivano i spontano.

Promatrajući tekst kao zasebnu cjelinu može se reći da je opsegom riječi vrlo kratak i sažet te kada bi tekst bio izdvojen priča je kratka i jednostavna, bez posebnog doživljaja. Zato se promatrajući tekst i ilustracije zajedno dobiva i stvara važna poruka koja ostaje zapamćena. Tekst je napisan vrlo jednostavno, a na svakoj stranici slikovnice ima ga tek dovoljno da se shvati kontekst radnje.

Ilustracije su stilski specifične za Manuela Šumberca: jednostavne, vedre, svijetle, pune detalja koji ne ostavljaju dojam pretrpanosti. Prikazane ilustracije prikazuju detalje koji nisu obuhvaćeni tekstem i riječima, a obogaćuju cjelokupni doživljaj. Zahvaljujući tome djeca nečitači mogu i sama stvarati priču na temelju listanja slikovnice, a opet doći do poruke koju je Manuel Šumberac želio prenijeti. Boje koje je koristio kroz cijelu slikovnicu su svijetle, vedre, ali i kontrastne. Ne stvara se osjećaj prenatrpanosti i zagušljivosti, a bijela pozadina kroz cijelu slikovnicu ne obilježava prostor, nego se on nazire detaljima. Tako se prema travkama i položajem likova može pretpostaviti kakav je prostor i okruženje.

Slika 1: *Potruga* (Šumberac, 2019).

4.2. Plavi cvijet (2020)

Druga autorska slikovnica je slikovnica *Plavi cvijet* koju je Manuel Šumberac samostalno napisao i ilustrirao te objavio 2020. godine u izdanju Profila.

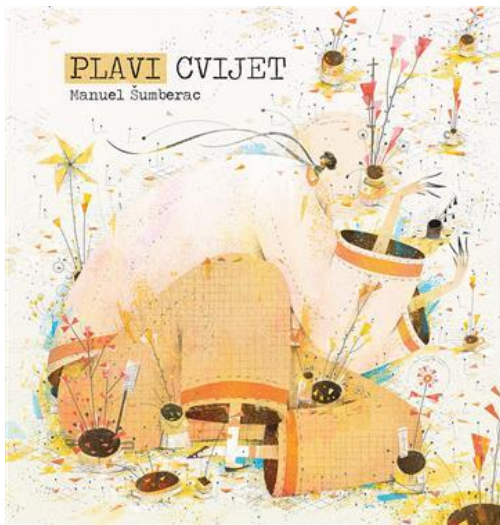
Slikovnica je posebna i krije u sebi poruku koja je jako važna za djecu kao i za odrasle. Kroz slikovnicu se prati djevojčica Dora i biljka plavog cvijeta koju je dobila na dar. Međutim taj cvijet ima tek jedan list i tek treba postati velik, lijep i pun listova. S obzirom na to da Dori ta biljka nije uspijevala onako kako je ona zamišljala i planirala, odlučila je nakon nekog vremena odustati od njega. Plavi cvijet je nakon nekoliko dana procvjetao i postao prelijep. Priča ove slikovnice prenosi važnu poruku, a to je da je svatko poseban i

da svakome treba određeno vrijeme da se razvije i otvori prema drugima; neki su u tome brži, a neki sporiji, ali zato je važno da se svakome da vremena kako bi mogao pokazati svoju posebnost. Ovo je priča o strpljivosti, odrastanju i trudu za ono što vrijedi čekati i truditi se kako bismo „ubirali” plodove rada.

Tekst kroz slikovnicu je vrlo sažeto napisan, pregledan i stilski jednostavan i razumljiv djeci čitateljima/slušateljima i mlađe životne dobi, a opet zbog poruke koju nosi je primjeren i starijoj djeci. Tekst je raspoređen na različita mjesta unutar stranica te je napisan u različitim smjerovima što stvara određenu dinamičnost i posebnost prilikom čitanja i pogleda na samu stranicu. Na stranicama tekst ne zauzima veliku površinu, već je naglasak na ilustracijama.

Ilustracije su vrlo detaljne, vedre i svijetle te pomalo apstraktne. Bez obzira na apstraktnost pozornijim gledanjem i proučavanjem što se nalazi na ilustracijama može se povezati i vidjeti ono što je tekstom opisano. Tako je u dijelu u kojem nabroja koliko cvijet ima listova, piše: „Drugi list... pa treći... pa peti...” (Šumberac, 2020: 10), prikazana ilustracija tegle s cvijetom koji ima dva lista, pa onda tegle s cvijetom s tri lista i isto tako i s pet listova. Iako su stranice poprilično ispunjene ilustracijama, bojama, oblicima i predmetima, ne stvara se osjećaj zagušenosti i gubljenja. Slika koja se stvara na kraju je vrlo vedra, lagana i opuštena. Djevojčica Dora je prikazana neobično, naglasak je stavljen na odjeću, koja je predimenzionirana, dok je dijelove tijela teže zamijetiti, npr. glavu, ruke, noge. Dijelovi ilustracija su neproporcionalni, poput djevojčice Dore čija je odjeća velika, a tijelo sitno, negdje je biljka plavog cvijeta prikazana jako velika, dok je na drugim mjestima puno manja te se detaljima popunjava prazan prostor.

Odnos teksta i ilustracija je skladan te su povezani i prate se. S obzirom na to da ilustracije prevladavaju, omogućavaju djeci veću razinu vizualnog praćenja same slikovnice te samostalno rukovanje slikovnicom. Ilustracije prikazuju radnju slikovnice na drugačiji način, koji je pomalo neuobičajen i posebno zanimljiv.

Slika 2: *Plavi cvijet* (Šumberac, 2020).

4.3. Vrlo zapetljan čvor (2021)

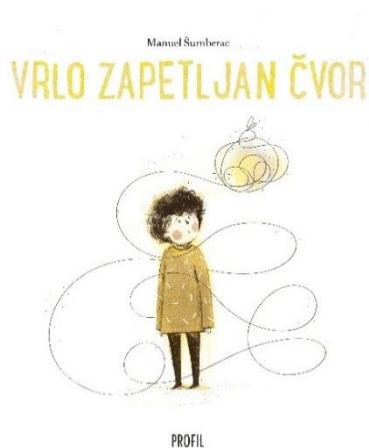
Slikovnica *Vrlo zapetljan čvor* objavljena je 2021. godine u izdavačkoj kući Profil, a tekst i ilustracije napravio je Manuel Šumberac. Slikovnica sadrži važnu poruku za čitatelje kroz prikaz situacije jednog dječaka te njegova načina nošenja s poteškoćama i problemima.

U početnom prikazu glavnog lika, dječaka, koji se opisuje kao posve običan i prosječan, nastaje jedan problem nad njegovom glavom. Problem se opisuje i predstavlja kao maleni čvor nad njim. Međutim, taj čvor ni nakon prvoga dana nije prestao rasti i još se više zapetljavao i povećavao. Kada bi pitao nekoga da mu pomogne u njegovu rasklapanju, nitko mu nije mogao, niti znao pomoći. Čak su ga i prijatelji počeli zadirkovati, rugati mu se i zvati ga raznim pogrđnim imenima. Na kraju mu stiže poruka od tajnog prijatelja koji mu tvrdi da će odgovor, rješenje, problema pronaći u knjižnici. Po dolasku u knjižnicu spoznaje da postoje i druga djeca koja imaju različite čvorove nad svojim glavama, Ali njima čvorovi ne predstavljaju problem, nego su im prilika da nauče nešto novo. U tom trenutku i dječak shvaća da njegov čvor nije problem koji se mora riješiti, nego on mora naći način kako da ga uklopi u svoj život.

Ova slikovnica donosi važnu poruku u život djece, a to je kako da se živi s različitostima, kako one utječu na život svakog pojedinca i kako se nositi s njima.

Slikovnica je napisana jasno, jednostavno i jezgrovito. Primjerena je djeci rane i predškolske dobi, a količina teksta ne bi trebala predstavljati prepreku ni mlađoj djeci. Međutim poruka koja se želi prenijeti slikovnicom će biti jasnija djeci starije predškolske dobi te će ju moći primijeniti na svoj život i situacije koje su prethodno proživjeli. Tekst je raspoređen po različitim pozicijama unutar stranica te nema posebno određenog mjesta i prostora unutar kojeg je smješten.

Ilustracije su vedre, jednostavne, svijetle te na jednostavan i djeci prilagođen način prikazuju ono što se spominje u tekstu, upravo onako kako djeca mogu shvatiti i doživjeti problem s kojim se suočavaju. Cjelokupnom doživljaju doprinosi i izbor boja, a posebice istaknuta žuta boja kao jedina topla boja, ostale su nijanse crne, sive i zemljane boje. Linije koje se provlače kroz ilustracije vode smjer događaja i gledanja. Kroz cijelu slikovnicu pozadina je bijela i neodređena, a likovi su raspoređeni po cijelim stranicama, bez prostornog određenja. Ilustracije i tekst povezane su te se nadopunjuju.

Slika 3: *Vrlo zapetljan čvor* (Šumberac, 2021).

5. ILUSTRIRANJE SLIKOVNICA DRUGIH AUTORA

Manuel Šumberac se ilustriranjem slikovnica bavi duže vrijeme, a prva slikovnica na čijim je ilustracijama radio je slikovnica *Pinokijeve pustolovine* autorice Stelle Gurney iz 2011. godine. Tu su još i *Snjeguljica* (2012) autorice Stelle Gurney, *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* (2013) autorice Kay Woodward, *The night before Christmas* (2013) autora Clement Clarka Moorea, *Baba Jaga i div Zaborav* (2015) te serijal slikovnica autora Romana Simića: *Jura i kuckalo protiv dosade* (2017), *Jura i gospođica Zavissst* (2019) i *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* (2020). Navedene slikovnice detaljnije su analizirane u nastavku.

5.1. Stella Gurney: Pinokijeve pustolovine (2011)

Dobro poznatu priču Carla Collodija o drvenom lutku Pinokiju u slikovnici s naslovom *Pinokijeve pustolovine* prepričala je Stella Gurney, a na hrvatski jezik preveo Petar Vujačić. Slikovnica je objavljena 2011. godine u nakladništvu Planetopije, dok su ilustracije surađujući napravili Zdenko Bašić i Manuel Šumberac.

Radnja ove slikovnice opisuje jednog malenog drvenog lutka kojega je napravio drvodjelja Đepeto u svojoj radionici. Međutim to nije obični drveni lutak, nego lutak koji je živ. S obzirom na to da je taj lutak Pinokio poput dječaćića, vrlo je nemiran i razigran. Zbog svoje dobrote i naivnosti u kombinaciji s drugim navedenim osobinama, često upada u razne nevolje i doživljava razna iskustva, koja su kroz ovu slikovnicu opisana. Nakon svih tih dogodovština lutak Pinokio ipak uči da ne smije svakome vjerovati i shvaća tko se o njemu najviše brine i tko ga istinski voli.

Slikovnica je tekstualno opsežnija i shodno tome primjerenija starijoj djeci. Ukoliko se primijeti da djeca nemaju dovoljno pažnje te da ne prate događaje, čitanje slikovnice može se razdijeliti na više dijelova, tijekom dana ili tjedna. Stil pisanja je razumljiv, iako se na određenim mjestima koriste riječi koje djeca ne mogu razumjeti, ali opet mogu iz konteksta shvatiti što se željelo reći. Tekst je smješten na rubnim dijelovima stranica pa je tako najčešće tekst na lijevoj strani lijeve stranice i na desnoj strani desne stranice dok

ilustracije zauzimaju središnji dio. Još jedna posebnost ove slikovnice jest prikaz likova koji se pojavljuju na prvoj stranici slikovnice uz kratki opis lika.

Ilustracije, nastale u suradnji dvaju ilustratora, stvaraju poseban doživljaj slikovnice. Slikovnica je posebna i po stilu jer je pop-up slikovnica. Pop-up znači da je interaktivna te omogućuje djeci koja ju čitaju, slušaju i prelistavaju dodatne mogućnosti unutar stranica slikovnice. Postoje dijelovi s prizorima i prozorčićima koji se mogu otvarati, pomicati i okretati te se tako mijenja prikaz određene stranice. Ilustracije su prikazane realistično, uz dijelove nadrealističkog, pomalo neočekivanog, Teksture materijala su vrlo izražene pa se tako vrlo jasno vidi struktura drva, dlaka životinja, obrisi lica, izgled voća i slično. Paleta boja koja je vidljiva u slikovnici je vrlo široka, ali opet i pomalo tmurna i tamna pa se stvara doživljaj neizvjesnosti i mogućih problema.

Slika 4: *Pinokijeve pustolovine* (Gurney, 2011).

5.2. Stella Gurney: *Snjeguljica* (2012)

Bajku čiji je originalni tekst napisao Jacob Grimm, za ovu slikovnicu prepričala je Stella Gurney, a na hrvatski jezik prevela Nataša Ozmec. Slikovnica je objavljena 2012. godine u izdanju Planetopije, dok su ju ilustrirali Zdenko Bašić i Manuel Šumberac.

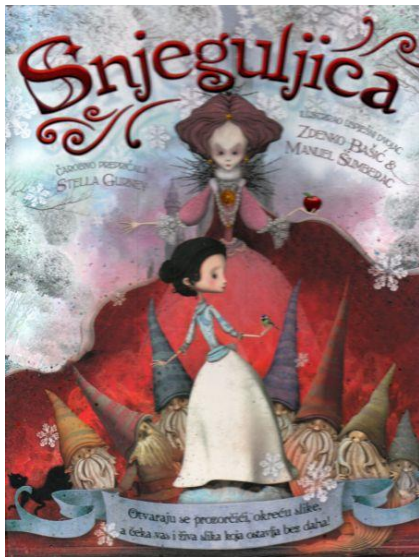
Ova je slikovnica zadržala originalnu radnju pa se spominju kralj i kraljica koji su dobili kćer Snjeguljicu. Nažalost ubrzo nakon njezina rođenja kraljica se razboli i umre.

Tugujući kralj posvećuje se drugim obvezama te prepušta odgoj dadilji za koju se nakon godinu dana oženi. Nova kraljica nije najvoljenija u kraljevstvu zbog svoje hladnoće i uobraženosti. Nasuprot njoj, Snjeguljica postaje vrlo voljena u čitavom kraljevstvu te to nova kraljica ne podnosi i naposljetku je se želi riješiti. Posebno se naljutila kada joj je njezino čarobno ogledalo reklo da je Snjeguljica ljepša od nje. Naređuje lovcu da se zauvijek riješi Snjeguljice, ali zbog lovčeva sažaljenja nad njom, on odluči prevariti kraljicu i spasiti Snjeguljičin život. Snjeguljica duboko u šumi pronalazi kuću sedam patuljaka u kojoj ostaje određeno vrijeme. Kako kraljica preko čarobnog ogledala saznaje da je Snjeguljica živa, na razne načine pokušava doprijeti do nje i ubiti ju, što joj ne polazi za rukom. Na kraju zbog komadića otrovane jabuke Snjeguljica sniva vječni san, ali ju spašava princ i patuljci koji su slučajno izbacili taj komadić jabuke iz njezina grla. Snjeguljica i princ se vjenčaju i pozivaju njezina oca i njegovu ženu na slavlje koja tada od bijesa, koji osjeća prema Snjeguljici, umire.

Kroz ovu slikovnicu prikazan je sukob dobra i zla u kojem na kraju pobjeđuje dobro. Problemi na koje likovi nailaze se rješavaju i ne dopuštaju da zlo pobijedi te nadvlada dobro. Tekst slikovnice opsežniji je te samim time i primjereniji starijoj djeci koja će imati dovoljno koncentracije i pažnje za praćenje cijele radnje. Stil jezika je razumljiv i jasan. Tekst je smješten na rubove stranica u za to predviđene okvire.

Prema obliku ova je slikovnica pop-up, interaktivna s dijelovima koji se mogu pomicati, prozorčićima koji se mogu otvarati i otkrivati detalji skriveni od znatiželjnih pogleda, te se unutar slikovnice nalazi knjižica koja se može listati. Tonovi boja su tamniji i zemljani te se stvara poseban ugođaju kojem i čarolija ima određeni utjecaj na razvoj događaja. Zahvaljujući nadrealističkim detaljima, likovima i postupcima, prema stilu ilustracija ova se slikovnica može smjestiti u nadrealistički stil ilustracija. Ilustracije su pristrane, ono što je dobro, prikazano je lijepo, zaglađeno i svijetlo, dok je ono loše prikazano staro, tamno i ružno, čime se dodatno naglašava sukob dobra i zla.

Povezanost ilustracija i teksta je vidljiva, a zbog količine teksta na svakoj stranici nije moguće prikazati sve napisano prikazom ilustracija na jednoj stranici. Tek na ponekoj stranici s dodatnom ilustracijom, umetnutom između dva odlomka teksta, vidljiv je još neki događaj. Na prvoj stranici slikovnice prikazani su svi likovi koji se pojavljuju u slikovnici te se uz kratki opis predstavlja kakav je taj lik te njegov odnos s drugim likovima.

Slika 5: *Snjeguljica* (Gurney, 2012).

5.3. Kay Woodward: *Snježna kraljica*, klasična priča Hansa Christiana Andersena (2013)

Prema ispričanoj priči Kay Woodward, koju je na hrvatski jezik prevela Ivana Brozić, te s ilustracijama Manuela Šumberca, nastala je slikovnica *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* objavljena 2013. godine. Izdana je u izdavačkoj kući Profil. Na prvoj stranici slikovnice prikazani su likovi koji se pojavljuju u radnji te su ukratko opisani. U nastavku se predstavlja zloduh koji izaziva nevolje i pokrećući radnju cijele slikovnice svojim začaranim zrcalom, dok se s druge strane predstavljaju djeca koja uživaju u djetinjstvu, zaigrana su i bliska. Zbog komadića začaranog zrcala koji je upao dječaku Kaj u oko i u srce on postaje hladan i bez ljubavi te odlazi od djevojčice Gerde za Snježnom kraljicom. Zbog velike prijateljske ljubavi Gerda odlazi u potragu za njim te prolazi kroz razne situacije koje su i opasne i zanimljive. Naposljetku ga pronalazi i od suza radosnica, koje padaju na njegovo srce, komadić začaranog zrcala se topi i dječak Kaj bude oslobođen čarolije.

Slikovnica je tekstualno opsežnija pa shodno tome i primjerenija djeci starije životne dobi. Stilski i jezično je razumljiva i jednostavna, ali zbog količine teksta i ukupnosti događaja mlađoj djeci bi bilo teže pratiti cijelu radnju slikovnice od početka do kraja.

Zato bi bilo dobro, ako već postoji interes i mlađe djece za čitanjem ove slikovnice, da se cijela slikovnica podijeli na više dijelova pa da se onda čita u više navrata tijekom dana ili tjedna.

S obzirom na to da je ova slikovnica interaktivna, prema obliku se može smjestiti u pop-up slikovnice. Postoje dijelovi koji se mogu pomicati, prozori koji se mogu otvarati i vidjeti što se skriva iza njih.

U slikovnici je prikazan sukob dobra i zla te krajnja pobjeda dobra nad zlim. Također je naglašena važnost i vrijednost dobrog prijateljstva te da se od pravog prijateljstva olako ne odustaje. Vrijednostima koje se prenose ovom slikovnicom može se utjecati na osvješćivanje djece u vlastitom donošenju odluka te ponašanju u odnosima s drugima.

Ilustracije su vrlo bogate i raskošne s naglašenim detaljima. S obzirom na godišnja doba mijenjaju se tonovi boja i toplina te se na temelju ilustracija može zaključiti o kojem se godišnjem dobu radi. Boje u slikovnici su vrlo izražene, bogate i kontrastne te tako utječu na doživljaj tijekom čitanja. Prikazane ilustracije su povezane s tekstom, ali prikazuju samo jedan „glavni” trenutak, dok je radnja u tekstu puno detaljnija i razrađenija. Ilustracije doprinose boljoj vizualizaciji događaja, ali nisu dovoljne za shvaćanje cijele radnje.

Slika 6: *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* (Woodward, 2013).

5.4. Clement Clark Moore: Noć prije Božića (*The night before Christmas*) (2013)

Slikovnica *Noć prije Božića* (*The night before Christmas*) čiji je tekst napisao Clement Clark Moore objavljena je 2013. godine u izdavačkoj kući Hachette Children's book. Ilustracije su nastale u suradnji dvaju hrvatskih ilustratora: Zdenka Bašića i Manuela Šumberca. Napisana je na engleskom jeziku.

Priča je to o Badnjaku, a prikazuje dječje iščekivanje svetog Nikole. Razlikuje se od hrvatske tradicije u kojoj se za Božić iščekuje Djed Božićnjak dok se Sveti Nikola obilježava 6. prosinca. Prema radnji slikovnice može se zaključiti da su u iščekivanju svetog Nikole djeca izrazito uzbuđena, kada posjećuje svaki dom. Opisano je okruženje u koje dolazi sveti Nikola i kako se pripremaju za njegov dolazak, kako se sveti Nikola priprema sa svojim sobovima za let i putovanje. Kada sveti Nikola stiže u dom, slijedi njegov opis, kako izgleda, njegov stav te sam čin ostavljanja darova i povratak na saonice. Naposljetku slijedi božićna čestitka i pozdrav svim čitačima i slušačima.

Tekst je smješten na poleđine kuverti ili u okvirima koji su na određeni način povezani s ilustracijama. S obzirom na to da je tekst pisan na engleskom jeziku, razumijevanje će ovisiti o dječjem prethodnom znanju, iskustvu i mogućnostima poznavanja stranog jezika. Ukoliko djeca govore, razumiju i koriste engleski jezik na svakodnevnoj bazi, ne bi trebala imati problema s razumijevanjem slikovnice dok bi u ostalim slučajevima moglo biti poteškoća. Tekst je pisan u rimi pa se time postiže određeni ritam te lakše praćenje. Opsegom je tekst manji pa ga i mlađa djeca mogu pratiti, tj. mogu imati dovoljno pažnje i koncentracije za praćenje cijele radnje. Radnja nije kompleksna te na kraju donosi božićnu poruku za sve, unutar čestitke.

Ilustracije su pune detalja i sitnica, stranice su ukrašene, ali ne pretjerano, u skladu s razdobljem u godini kada se događa radnja, a to je Božić. Prevladavaju topli tonovi, a osobito crvena, zelena, ali i bijela boja. S obzirom na doba dana (noć) tonovi su tamniji te se stvara ugođaj tihe noći u kojoj se nešto odvija u tajnosti. Vidljiva je i neproporcionalnost živih bića i stvari koje ih okružuju te je samim time naglašen lik svetog Nikole. Okretanjem usmjerenja na jednoj stranici s vodoravnog na okomito postiže se dojam promjene i nečeg novog, drugačijeg i posebnog što bi moglo djecu dodatno zainteresirati za praćenje slikovnice.

Odnos ilustracije i teksta je povezan, ali ne previše. Ilustracije nadopunjavaju radnju i pomažu u vizualizaciji događaja, ali nisu presudne za shvaćanje poruke koja se želi prenijeti čitateljima. Djeca nečitači bi mogla na temelju ilustracija stvoriti vlastitu priču koja može biti drugačija od one napisane.

Slika 7: *The night before Christmas* (Moore, 2013).

5.5. Roman Simić: *Baba Jaga i div Zaborav* (2015)

Baba Jaga i div Zaborav slikovnica je autora Romana Simića nastala 2015. godine u kojoj se narodni lik babe Jage prvi put javlja u ulozi glavnog lika. Inače je njezin lik poznat po starim narodnim pričama u kojima se spominje u sporednim ulogama. Ilustracijama je slikovnicu upotpunio Manuel Šumberac.

Okruženje babe Jage je opisano kao neko već polako odumiruće mjesto u koje više nitko ne zalazi, gdje je ona sama sa svoje tri haljine koje predstavljaju mladost, zrelost i starost. Kada pronade i staru lutku i diva Zaborava koji joj krade haljine, odlazi u Taj Grad u potragu za svojim haljinama. U Tom Gradu nailazi na razne dogodovštine u čijem rješavanju joj pomaže stara lutka.

Slikovnica se može shvatiti na različite načine i svatko ju može shvatiti na svoj, drugačiji način te je na više razina simbolična. Zbog svoje slojevitosti u razumijevanju, primjerenija je starijoj djeci koja će lakše i bolje shvatiti što se događa. Također je opsegom teksta duža te bi mlađoj djeci mogla biti zamorna, a dijelovi i uznemirujuć.

Djeca starije vrtičke dobi shvatit će tu simboličku dimenziju te doći do poruke koju krije ova slikovnica.

Ilustracije su razigrane, ali ne kao u drugim slikovnicama koje je ilustrirao Manuel Šumberac. Ovdje su mirnije, tonovi boja su zemljani i ujednačeniji te je glavna poruka sa svake stranice sažetija i prikazuje manje događaja nego što je to slučaj u drugim slikovnicama. Tekst je smješten u jedan, eventualno dva okvira gdje je točno određen položaj teksta. Tek na jednom mjestu je cjelokupni smjer okrenut s vodoravnog usmjerenja na okomito u kojem su onda i ilustracije i tekst promijenili smjer.

Slika 8: *Baba Jaga i div Zaborav* (Simić, 2015).

5.6. Roman Simić: *Jura i kuckalo protiv dosade* (2017)

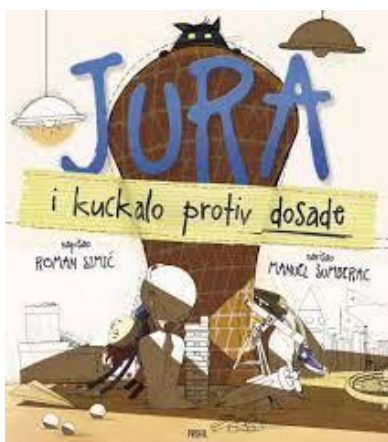
Slikovnica *Jura i kuckalo protiv dosade* autora Romana Simića, prva u serijalu od tri slikovnice, objavljena je 2017. godine u izdanju izdavačke kuće Profil, u suradnji s Manuelom Šumbercem koji je ilustrirao slikovnicu.

U ovoj je slikovnici dječak Jura, kao i u ostalim slikovnicama, u središtu radnje te se promatra i prati njegova perspektiva, način proživljavanja raznih situacija. Promatran u mnogima poznatoj situaciji, a to je kako provoditi vrijeme kod kuće kada je dosadno i nema se što raditi. Poanta ove slikovnice je u tome da iako je dan kišan i tmuran, bez obveza, može biti zabavan i ispunjen. Kuckalo protiv dosade Juri je predstavio njegov

mačak i uveo ga u „svijet mašte”. Kuckalo protiv dosade omogućuje djetetu da u prostoru u kojem se nalazi pronalazi predmete određenog oblika i oblikuje priču u kojoj ono sudjeluje. Jura se prisjeća da ima prijatelje i obitelj te da mu neće biti zabavno samom s kuckalom protiv dosade, te da želi da i drugi imaju kuckalo koje predstavlja kreativnost svake osobe: dječaka Jure, njegovih prijatelja i obitelji i samo je važno hoće li ga i drugi biti sposobni „dozvati”, tj. koristiti.

Iako je slikovnica tekstualno opsežnija, detaljne ilustracije vrše jednu od svojih zadaća i zadržavaju pažnju koja potiče djecu da sama istražuju i promatraju što se nalazi i skriva na stranicama. Dijelovi teksta su deblje otisnuti i korišten je drugi font kako bi se naglasile određene riječi i dodatno privukla pažnja radnji slikovnice. Ilustracije su konkretne, jasne, jednostavne i realne, ali i simboličke te pune boja. Boje koje su prisutne na ilustracijama nisu prenapadne i umarajuće, već su jednostavne i odmjerene, ali opet pune detalja kojima se nadopunjuje tekst i prati radnja. Ilustracije prikazuju neproporcionalan odnos, tj. omjer između osoba i stvari, pa su u slikovnici npr. prikazi u kojima je bicikl duplo veći od Jure, a na drugima manji. Proučavajući ilustracije može se zamijetiti da su stvari, objekti i osobe koje su važne i u doticaju s Jurom ispunjene bojom, a one koje nisu u prvom planu naslikane su samo kao obrisi u jednoj boji. Određeni predmeti poput prometnih znakova ili nogometne lopte su u pojedinim ilustracijama prikazani realno, gotovo poput fotografije pa ih djeca mogu poistovjetiti sa stvarnošću i svakodnevicom.

Ova slikovnica može se koristiti kao poticaj za daljnje aktivnosti vezane uz shvaćanje oblika, boja, predmeta koji okružuju djecu te stvaralačko pričanje i oblikovanje vlastitih priča što je iznimno važno za djetetov cjelokupni razvoj.

Slika 9: *Jura i kuckalo protiv dosade* (Simić, 2017).

5.7. Roman Simić: Jura i gospođica Zavissst (2019)

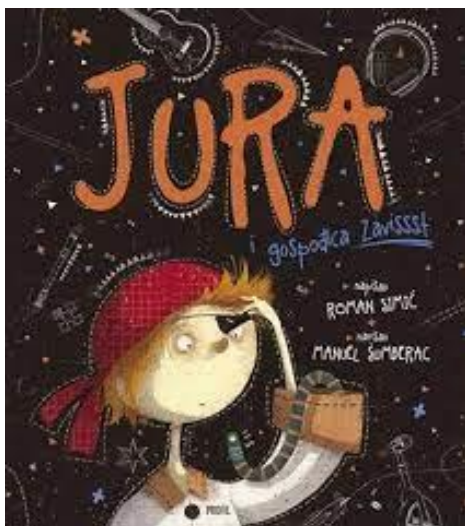
Slikovnica *Jura i gospođica Zavissst* je nastala 2019. godine, a tekst je napisao Roman Simić u suradnji s Manuelom Šumbercem koji je izradio ilustracije. Slikovnica je izdana u izdavaštvu Profila. Slikovnica je nastala kao nastavak, tj. drugi dio serijala slikovnica vezanih uz dječaka Juru.

Radnja počinje odlaskom na kostimirani rođendan najboljeg prijatelja s tatom i djedom na koji dječak Jura odlazi obučen poput gusara te je na kostim veoma ponosan. Međutim, po dolasku, nakon što vidi ostale kostimirane prijatelje i što sve imaju, zaključuje da je ono što on ima beznačajno te da ne vrijedi. U Juri se javlja osjećaj zavisti, osjećaj koji ne zna objasniti te odlazi s rođendana k djedu koji točno zna kako postupiti. Djed, koji je figura iskustva i mudrosti, nekoga tko je pun životnog iskustva i događaja, priča unuku Juri priču o gospođici Zavisssti, kroz koju mu ukazuje na to da je to normalno i prisutno kod svih ljudi koji se uspoređuju i traže manjkavosti u sebi, a zanemaruju vlastite vrijednosti i vrline. Poruka koja se provlači kroz ovu slikovnicu jest upravo ta da svaku osobu čine sitnice, sličnosti i različitosti, da je svatko individua i poseban te da međusobne razlike ne trebaju biti razlog udaljavanja. Razlike su ustvari prilika za zajednički rast te pomoć drugima u raznim situacijama zahvaljujući svojim mogućnostima, sposobnostima i vještinama.

Tekst je unutar slikovnice smještan na različita mjesta, iako je najčešće na jednom mjestu, u jednom zamišljenom okviru, u proznom obliku. Stil pisanja je jednostavan i primjeren čitačima tj. slušateljima (djeci). Zbog općeg doživljaja tijekom čitanja i slušanja uočljiva je i inverzija unutar pojedinih rečenica i pitanja: „Zar nisi mogao narasti barem centimetar koji?” (Simić, 2019: 8).

Ilustracije su razigrane, vedre, svijetle i detaljne te se svakim ponovnim gledanjem zamjećuju nove sitnice i detalji koji opisuju i nadopunjavaju tekst i radnju. Takvim stilom ilustriranja ilustrator potiče znatiželju te pažnja perzistira. Bez obzira na to što su ilustracije vrlo detaljne i ispunjavaju sadržaj cijelih stranica, izuzev prostora teksta, ne daju osjećaj prenatrpanosti i gubljenja u ilustracijama te stvaraju potpunu sliku radnje slikovnice. Spoj teksta i ilustracije vrlo je važan za shvaćanje koji se želi prenijeti. Tako djeca nečitači imaju priliku i samostalno rukovati slikovnicom te pratiti radnju. Iako je

opsegom duža, ima 29 stranica, prikaz, ilustracije i stil pisanja ne stvaraju zamor i osjećaj dugog trajanja.

Slika 10: *Jura i gospođica Zavissst* (Simić, 2019).

5.8. Roman Simić: *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* (2020)

Treći je dio serijala vezanog za dogodovštine dječaka Jure čiji je tekst napisao Roman Simić, a ilustracije oslikao Manuel Šumberac – slikovnica *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* objavljena je 2020. godine u izdanju Profila.

Opisujući događaje s mora dječak Jura pita se postoji li nešto što njegove rođakinje s mora ne znaju. Dječak Jura na početku se pita kako se postaje velik i što se sve mora dogoditi da bi odrastao. Međutim, rođakinje i na to znaju odgovor i otkrivaju Juri potpuno novi svijet, kako to izgleda kada odrasteš, što ti čine hormoni, o čemu se brinu odrasli i kako oni razmišljaju. Jura ostaje zapanjen, ali se i nalazi u situaciji kada shvaća da ni on više nije tako malen, da je velik i da se mora pobrinuti za svoje rođakinje i za sebe.

Ilustracije i tekst povezani su i nadopunjuju se. Ilustracije stvaraju dojam zaigranosti, vedrine te su detaljne. Prikazom sitnica koje ispunjavaju cjelokupnu sliku omogućava se djeci da sama povežu i stvore priču i bez čitateljskih vještina. Boje u slikovnici su svijetle. Stil teksta je jednostavan i razumljiv, postoje i izrazi iz svakodnevnog, razgovornog, nestandardnog govora, poput skraćivanja određenih riječi, npr.: „Jura je bio stariji i imao svoje podatke, ali uz njih dv’je stajo je bespomoćan...” (Simić, 2020: 7).

Slika 11: *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik (Simić, 2020).*

6. ILUSTRATOROV STIL

Promatrajući općenito ilustracije može se zaključiti da je svaki ilustrator poseban i drugačiji od ostalih, da ima nešto po čemu je prepoznatljiv. Ipak, gledajući širu sliku i uspoređujući njihove umjetničke radove, stilovi ilustriranja mogu se raspodijeliti u nekoliko skupina pa se tako razlikuju: realistički, nadrealistički, apstraktni, impresionistički, romantičarski, ekspresionistički, stripovski, naivni i folklorni (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).

Realistički stil obilježava stvarni prikaz koji je precizan i uredan, dok nadrealistički obilježava neočekivan i maštovit prikaz. Apstraktni stil je specifičan po isticanju forme, koncepta i boje, dok su u romantičarskom stilu posebno istaknuta ukrašavanja. Razlika između ekspresionističkog i impresionističkog stila je u tome što u ekspresionističkom stilu prevladavaju boje radi doživljaja i emocija, a u impresionističkom dolaze do izražaja svjetlosni efekti. Stripovski stil obilježava razigranost, u folklornom stilu se njeguje tradicija, a u naivnom je izražena plošnost prikaza (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011).

Na temelju karakteristika opisanih stilova možemo analizirati stil Manuela Šumberca. Njegov je stil izražavanja i oblikovanja ilustracija vrlo specifičan i prepoznatljiv, međutim vidljiva je razlika u ilustracijama koje su izrađene za slikovnice drugih autora i ilustracija u njegovim, autorskim slikovnicama. Šumberčev pristup u izradi ilustracija omogućava mu veliku detaljnost i posvećenost sitnicama. S obzirom na to da su njegove ilustracije produkt digitalnog ilustriranja, mogućnost kombiniranja tehnika u izradi je jako velika. Njegov stil je apstraktan, jednostavnih linija, čist i vizualno efektan. Iako su stranice ispunjene ilustracijama i detaljima, ne stvara se doživljaj pretrpanosti i zagušenosti. Prikaz je jednostavan i plošan, ali u slučajevima prikaza trodimenzionalnosti vidljive su sjene koje ju jasno prikazuju. Razigranost koja je prisutna u svim njegovim ilustracijama i slikovnicama daje posebnu notu i privlači djecu praćenju radnje slikovnice. Detalji mogu potaknuti djecu na detaljniju posvećenost, istraživanje, promatranje i otkrivanje sitnica koje upotpunjuju svaku priču, radnju i daju bolji opis lika i situacije. Naglasak u njegovim ilustracijama često je drugačiji i neočekivan. Glavni lik koji je u

središtu pažnje često bude prikazan na drugačiji, netipičan način. Lik je smješten u središte ilustracije, a lice ostane u drugom planu pa je naglasak na tijelu, odjeći, tj. korpusu i radnji. Takav način prikaza može iznenaditi dijete pri čitanju ili gledanju i zainteresirati ga za daljnje praćenje radnje.

Ilustrator opisuje svoj način izrade ilustracije kao jednu kružnicu po kojoj se kreće pri izradi, razradi ideje i stvaranju ilustracije što također oblikuje njegov stil i čini ga drugačijim od ostalih.

Listanjem ilustracija Manuela Šumberca kao da se ulazi u neki novi svijet koji je jednostavan, svijetao, poznat, ali prisutan na potpuno drugačiji način. Sitnice i detalji stvaraju doživljaj kompleksnosti okruženja u kojem se nalaze.

7. PROCES NASTAJANJA ILUSTRACIJA

Prema likovnom izričaju Manuela Šumberca može se reći da njegov proces nastajanja ilustracija počinje od prve impresije, zamisli koja je još pomalo nejasna i mutna, ali dovoljna za početak i kretanje prema sve jasnijoj slici. Ideju smješta u jedan zamišljeni krug, tj. kružnicu od koje počinje, ali koja nije u središtu, nego izvan njega. Kroz cijeli proces ilustriranja vodi se tom kružnicom i vraća početnoj ideji koju je imao.

Proces ilustriranja zamišlja kroz četiri faze:

- faza razmišljanja
- faza skiciranja
- faza ilustriranja i izvedbe ilustracija
- faza promatranja.

Prva faza ilustriranja koju Manuel Šumberac opisuje, je faza razmišljanja. Ovu fazu opisuje kao: „hod po kružnici”, počinjanje od prve ideje, procjena cijelog procesa, u kojem će smjeru ići te kako ju zamišlja na kraju. U toj fazi promišlja o cijelom putu, tom „hodu” te vraćanju prvotnoj ideji.

Druga faza u procesu ilustriranja Manuela Šumberca je faza skiciranja. Ovu fazu opisuje kao izraženu misao. Faza kroz koju želi predložiti misli i ideje samome sebi kako bi znao u kojem smjeru ide. S obzirom na to da je to početak i prva vizualizacija onoga što nastaje, ta skica je gruba, nedorečena i rijetko kada dorađena. Kada te prvotne skice radi za druge klijente, malo su dorađenije, međutim kada skicira za sebe to nije slučaj. Kada su skice pojašnjene i razrađene, Šumberac prelazi na sljedeću fazu.

Treća faza je faza ilustriranja i izvedbe ilustracije. U ovoj fazi nastaje rezultat koji čitatelj/gledatelj vidi. Tu fazu i sam proces Šumberac opisuje kao vrijeme bez razmišljanja u kojem izvodi inicijalnu ideju. U tom trenutku više nema problema koje treba riješiti, nego ih treba samo uobličiti i pretočiti čitateljima/gledateljima i sebi. Ovdje se još podebljavaju crte onoga što je već stvoreno i zamišljeno te se ilustracija realizira. U ovoj fazi nije ništa točno određeno te si Manuel Šumberac daje slobodu u mijenjanju,

dopunjavanju i prilagođavanju. To opisuje tako da se ne ograničava na ono što je određeno u prvoj fazi da u trećoj fazi više ne bi imao što mijenjati, niti raditi. Ovdje si daje priliku za igranje, izmjenu i mogućnost za preoblikovanje te zamišljene kružnice koja može biti veća, manja, oblika elipse i slično. Sve to događa se s nadom da će inicijalna ideja u trećoj fazi biti uobličena.

Faza promatranja ili ponovnog razmišljanja posljednja je faza koju provodi te unutar koje uspoređuje finalnu ilustraciju s početnom idejom. Načini na koji se ta početna ideja, skica promijenila, koja su odstupanja te je li kroz tu ilustraciju ispričana priča koja se željela prenijeti – ono je što Manuel Šumberac čini u ovoj fazi ilustriranja. Ovdje ciklus nastajanja ilustracija završava te Manuel Šumberac pruža gledatelju/čitatelju finalni rezultat s nadom da će i on vidjeti tu njegovu zamisao, kružnicu kroz koju je prikazana njegova ideja³.

S obzirom na to da ilustracije Manuela Šumberca nastaju u digitalnom obliku, može se zaključiti da je i to jedno od obilježja suvremenih autora i ilustratora koje je danas sve više prisutno. Takav način ilustriranja danas pruža mnoge mogućnosti i tehnike stvaranja. U procesu poput digitalnog ilustriranja moguće je koristiti razne alate i funkcije, poput kistova, gumica za brisanje, pera, olovke, ali i mogućnosti povećavanja, veće razlučivosti, kontrole nad stvaranjem i boljeg pozicioniranja rada⁴.

³ *Circle of illustration*. Pribavljeno 27.06.2021., s <https://www.youtube.com/watch?v=w5XvEUDCsOA>

⁴ *Children's Book Illustration*. Pribavljeno 27.06.2021., s <https://www.creativebloq.com/computer-arts/childrens-book-illustration-5059871>

8. ODNOS ILUSTRACIJA I TEKSTA

Povezanost ilustracija i teksta unutar slikovnice neodvojiva je što znači da jedno bez drugoga ne bi moglo funkcionirati te se rezultat više ne bi moglo zvati slikovnicom. Vizualna komponenta koju donosi ilustracija od velike je važnosti u obuhvatnijem shvaćanju radnje slikovnice. S obzirom na ciljanu dobnu skupinu i funkcije koje ima slikovnica važno je da te ilustracije zadrže dječju pažnju, zainteresiraju ih za praćenje i vođenje kroz samu slikovnicu. Kako određeni dio djece koristi slikovnice u svojem svakodnevnom okruženju, slušajući roditelje, stariju braću ili sestre, prijatelje ili u odgojno-obrazovnoj ustanovi odgajatelje dok im čitaju, ilustracije im pomažu da lakše prate i bolje shvate ono što im se čita (Pompe, 2014).

Osim što je slikovnica prvo književno djelo s kojim se dijete susreće, ona je i prvo likovno-literarno djelo pa je zato važno da se slikovnice biraju prema uzrastu, te treba posebno obratiti pozornost na estetski izgled i edukativnu vrijednost (Javor, 1997). Povezanost ilustracija s tekstom utječe na doživljaj djeteta pomoću vizualnih i emocionalnih informacija koje pružaju i tekst i ilustracije (Narančić Kovač, 2015).

S obzirom na dob djece kojoj su namijenjene ilustracije unutar slikovnice, one se mijenjaju te se i omjer teksta i ilustracija razlikuje. Shodno tome količina teksta se mijenja i povećava proporcionalno dobi djeteta, a ilustracije se količinski smanjuju i imaju ulogu upotpunjavanja teksta i radnje, a ne direktnog prikaza i vizualizacije onoga o čemu se piše (Pompe, 2014).

Na putu razvoja dijete razvija svoje mogućnosti i potencijale pa se prema tome mijenja i njegova sposobnost shvaćanja slikovnice, te usvajanjem čitateljskih vještina dijete može samostalno koristiti i tekst te povezivati i otkrivati detalje slikovnice pomoću teksta, ali i unutar ilustracija (Pompe, 2014).

Ilustracije u slikovnicama predstavljaju put ka razumijevanju poruke koju pisac, ali i ilustrator želi prenijeti čitatelju, gledatelju ili slušatelju te slikovnice. Ilustracije su ilustratorove interpretacije onoga što je zamislio, a što se još upotpunjuje tekstom i radnjom slikovnice. Oblikovanje ilustracija uvjetovano je tekstom, ali i stilom ilustratora zbog kojeg ju svaki ilustrator može shvatiti i interpretirati na potpuno drugačiji način.

Od pojave prvih slikovnica tj. ilustriranih knjiga, prošla su četiri stoljeća pa su vidljive i razlike u izdanjima i oblikovanjima knjiga namijenjenim djeci (Narančić Kovač, 2011). U početku je uglavnom prevladavao odnos jedan prema jedan u kojem je jedna ilustracija bila praćena jednim tekstom, a slikovnice su tada uglavnom bile tematske. Tada su se nizali diskretni tekstovi i slike vezane za temu, a narativni tip slikovnica je bio u manjini. Kasnije se ilustracije počinju proširivati pa se za jednu scenu, jedan dio teksta, razvija ilustracija kroz više slika. Narativne slikovnice omogućuju lakše pripovijedanje, šire slike i opis likova te njihovih karaktera kroz ilustraciju. Zahvaljujući tim slikovnicama mogu se prikazati i kompleksnije situacije i događaji (Batinić i Majhut, 2000).

Razvoj ilustracija u Hrvatskoj u novije vrijeme tekao je od veoma realističkih slika do secesijskih ilustracija s izraženim konturama i plohama pa do litografije, fototipije i autotipije. Kasnije stižu novije tehnike koje su jednostavnije, ali i industrijaliziranije te izgledom jeftinije. Do 1945. godine u Hrvatskoj nema pop-up slikovnice kao ni trodimenzioniranih slikovnica, osim jedne slikovnice, s naslovom *Koliko je sati?* iz 1942. godine na kojoj su se mogle pomicati kazaljke sata na koricama (Batinić i Majhut, 2000). U odnosu na ilustracije koje su se mijenjale, mijenjala se i uloga teksta, pa su se prikazivale i kompleksnije situacije, one koje su djeci bliže, jasnije i aktualnije.

8.1. Odnos ilustracija i teksta u autorskim slikovnicama Manuela Šumberca

Na temelju komparativne analize autorskih slikovnica Manuela Šumberca: *Potraga* (2019), *Plavi cvijet* (2020) i *Vrlo zapetljan čvor* (2021) može se primijetiti velika povezanost teksta i ilustracije te njihova međuovisnost. Količina teksta svedena je na minimum, tekst je sažet i jednostavan, ali jezgrovit s iznimno bogatim ilustracijama. Ilustracije, iako su jednostavne, svijetle i vedre, prikazuju ono što se tekstom željelo reći, s puno detalja i mogućnosti vizualizacije cijelog prostora i okruženja. Svakim novim čitanjem slikovnice i promatranjem ilustracija moguće je zamijetiti nove detalje koji upotpunjuju doživljaj. Zahvaljujući količini teksta u odnosu na ilustracije, djeca mogu samostalno stvarati novu priču, a opet na kraju doći do iste poruke koju je Manuel Šumberac želio prenijeti. Svaka slikovnica sadrži važnu poruku koju je poželjno usvojiti i primijeniti u svojem budućem djelovanju.

8.2. Odnos ilustracija Manuela Šumberca i teksta u slikovnicama drugih autora

Analizirajući slikovnice Romana Simića: *Baba Jaga i div Zaborav* (2015), *Jura i kuckalo protiv dosade* (2017), *Jura i gospođica Zavissst* (2019) te *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* (2020) može se zaključiti da su ilustracije povezane s tekstem. U nekim je slikovnicama tekst smješten u prethodno određene okvire dok je u ostalim raspoređen na različite pozicije između ilustracija. Ilustracije su vedrije, svijetlije i jednostavnije, ali opet pune zanimljivih detalja pomoću kojih zadržavaju pažnju čitatelja, slušatelja i gledatelja slikovnice.

Analizom slikovnica *Pinokijeve pustolovine* (2011) autorice Stelle Gurney, *Snjeguljica* (2012) također Stelle Gurney te *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* (2013) autorice Kay Woodward, promatrajući ih po obliku može se pronaći zajednička karakteristika, a to je interaktivnost, tj. sve tri su pop-up slikovnice. Interaktivni detalji stvaraju poseban ugođaj i doživljaj te s obzirom na to da su sve tri slikovnice tekstualno opsežnije, interaktivni dijelovi pomažu u zadržavanju pažnje djece tijekom čitanja i listanja slikovnice. Stvara se efekt iznenađenja i neočekivanosti, što djeci može djelovati kao čarolija. Zato djeci količina teksta ne mora predstavljati veliki problem i prepreku za praćenje. S obzirom na količinu teksta nije moguće prikazati ono što je obuhvaćeno tekstem, ali prikaz glavnog događaja na svakoj stranici vidljiv je i sažima sve što se događa. S obzirom na prisutnost sukoba dobra i zla u radnjama slikovnica moguće je zamijetiti povezanost i s ilustracijama. Naime, u prikazu dobra češće su likovi i prizori prikazani svijetlo, dopadljivo i dotjerano, dok je ono loše, zlo prikazano kao staro, tamno i ružno, čime se sukob dodatno naglašava. Interaktivnost se može opisati kao međudjelovanje određenih karakteristika u kojem se omogućuje čitatelju slikovnice da samostalno pomiče određene dijelove unutar stranice, otvarajući prozorčice, pomicanjem kruga i mijenjanjem slika unutar iste stranice, pomicanjem likova i slično (Štefančić, 2000).

Analizom slikovnice *The night before Christmas (Noć prije Božića)* (2013) autora Clementa C. Moorea vidljiva je povezanost teksta i ilustracija te doživljaja koji se postiže upotrebom prigodnih tonova boja. Tonovi su prigušeni, božićni i dotjerani te prikazuju čaroliju božićne noći. Tekst nadopunjuje ilustracije, a rima donosi dinamičnost i

ritmičnost. Ilustracije prevladavaju naspram teksta te pružaju mogućnost stvaranja vlastite priče.

9. ZAKLJUČAK

U završnom radu o djelovanju ilustratora Manuela Šumberca provedena je metodologija književnoteorijske i komparativne analize tekstova i ilustracija s ciljem detaljnijeg proučavanja rada Manuela Šumberca u odnosu na hrvatsku suvremenu slikovnicu.

Analizom i prikazom rada ovog nagrađivanog hrvatskog ilustratora, animatora i pisca dan je uvid u smjer kojim ide suvremena slikovnica, čemu se teži i na što se stavlja naglasak. Kroz završni rad prikazane su i analizirane tri autorske slikovnice: *Potruga* (2019), *Plavi cvijet* (2020) i *Vrlo zapetljan čvor* (2021) te osam slikovnica nastalih u suradnji s drugim autorima u kojima je Manuel Šumberac izradio ilustracije, a to su: *Pinokijeve priče* (2011) i *Snjeguljica* Stelle Gurney (2012), *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* Kay Woodward (2013), *The night before Christmas (Noć prije Božića)* Carltona Moorea (2013), te *Baba Jaga i div Zaborav* (2015), *Jura i kuckalo protiv dosade* (2017), *Jura i gospođica Zavissst* (2019), *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* autora Romana Simića (2019). Može se zaključiti da su ilustracije u autorskim slikovnicama Manuela Šumberca svijetle i vedre, jasnih crta i poteza te ispunjene detaljima. Bez obzira na mnoštvo detalja ne stvara se osjećaj zagušenosti i prenatrpanosti, već razigranosti i mogućnosti za pozornije otkrivanje svake stranice slikovnice. Ilustracije najčešće nisu smještene u jasno određeni prostor, nego je to tek dijelom prikazano. Također su pojedini likovi ili predmeti prikazani neproporcionalno u odnosu na druge u određenim situacijama. U slikovnicama drugih autora stil ilustracija je drugačiji pa je tako u starijim slikovnicama klasičniji, bogatiji raznim bojama i interaktivnim detaljima, a u novijim apstraktniji, jednostavniji i specifičniji za Manuela Šumberca.

Danas je jasnija slika o važnosti rane prisutnosti knjige u djetetovu okruženju pa tako i slikovnice koja je prva djetetova knjiga. Važno je da prvi dojam koji dijete stekne bude dobar te da ne otjera dijete od listanja knjige, čitanja i otkrivanja svijeta knjige. Slikovnice su tako oblikovane da ilustracije budu poticajne za daljnje čitanje, gledanje i slušanje, ali i da budu zanimljive i primjerene djeci. Poruke koje slikovnice prenose iznimno su važne jer će, čitajući ih, djeca nesvjesno usvojiti određene obrasce ponašanja, lakše razaznati

razliku između dobra i zla itd. Poruke koje žele prenijeti autori teksta, ali i ilustracija misao je vodilja koju žele ostvariti u svojem procesu stvaranja.

Slikovnice imaju utjecaj na cjelokupni razvoj djeteta, ali je njihova uloga vidljiva i u raznim segmentima poput uloga istraživačko-spoznajne, zabavne, iskustvene, govorno-jezične i drugih funkcija. Uspoređujući slikovnicu nekada i danas vidljive su razlike u temama i pristupima stvaranju. Problemi koji se prikazuju u današnjim slikovnicama puno su bliži i jasniji djeci, a stilski su im i zanimljiviji. Pristup izradi tekstova i ilustracija za slikovnice raznolik je i usmjeren na dijete što je odlika i suvremene hrvatske slikovnice.

10. LITERATURA

1. Batinić, Š. i Majhut, B. Počeci slikovnice u Hrvatskoj. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga* (str. 23-32). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
2. Crnković, M. (1967). *Dječja književnost*, Zagreb: Školska knjiga.
3. Crnković, M. (1984). *Dječja književnost*, Zagreb: Školska knjiga.
4. Crnković, M. i D. Težak. 2002. *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. g.* Zagreb: Znanje.
5. Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U Javor, R. (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. (str. 17-19), Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
6. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 12-16). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
7. Halačev, S. (2000). Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja u djece. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica*. (str. 12-16). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
8. Hladikova, H. (2014). *Children's book illustrations: Visual language of picture books*. CRIS-Bulletin of the Centre for Research and Interdisciplinary Study, 2014(1), 19-31.
9. Hlevnjak, B. (2000). Kakva je to knjiga slikovnica? U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica*. (str. 7-11). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
10. Kos Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U Javor, R. (Ur.), *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi*. (str. 88-93) Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
11. Narančić Kovač, S. (2011). Kratka povijest ilustracije. *Hrčak, Glasilo hrvatskog čitateljskog društva*, 43-45, 22.
12. Narančić Kovač, S. (2015), *Jedna priča – dva pripovjedača*. Zagreb: Artresor naklada.
13. Majhut, B. i Batinić, Š. (2017). *Hrvatska slikovnica do 1945*. Zagreb: Hrvatski školski muzej, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
14. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica*. Zagreb: Alineja.

15. Štefančić, S. (2000). Multimedijalna slikovnica. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica*. (str. 83-95). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
16. Visinko, K. (2000). Primjena slikovnice u odgojnoj i nastavnoj praksi. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica*. (str. 12-16). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
17. Vitez, I. (2000). Suodnos teksta i slike u knjizi za djecu. U Javor, R. (Ur.) *Kakva je knjiga* (str. 20-22). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
18. Zalar, D., Boštjančić, M. i Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden Marketing-tehnička knjiga
19. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S. i Zalar, Z. (2009). *Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica 2*. Zagreb: Golden marketing-tehnička knjiga.
20. Zalar, D. (2012). Slikovnica. U Visković, V. (ur.). (2010). *Hrvatska književna enciklopedija*. (vol. 4, str. 84-86). Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”.

Mrežno dostupni radovi

1. Balić-Šimrak, A. i Narančić Kovač, S. (2011). *Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama*. *Dijete, vrtić i obitelj*, 17 (66), 10-12 Pribavljeno 27.06.2021., sa <https://hrcak.srce.hr/124188>.
2. Pompe, N. (2014). *Dječja ilustracija* (Diplomski rad). Pribavljeno 27.06.2021., sa http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4756/1/NatalijaPompe_Djecja_Ilustracija.pdf.
3. Martinović, I. (2018). *Slikovnica kao poticajni materijal za leksički razvoj djece u trećoj godini života* (Doktorska disertacija). Pribavljeno 4.07.2021., sa <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:724266>.

Analizirane slikovnice

1. Gurney, S. (2011). *Pinokijeve pustolovine*. Zagreb: Planetopija.
2. Gurney, S. (2012). *Snjeguljica*. Zagreb: Planetopija .

3. Moore, C. (2013). *The night before Christmas*. London: Hachette Children's Book.
4. Simić, R. (2015). *Baba Jaga i div Zaborav*. Zagreb: Profil.
5. Simić, R. (2017). *Jura i kuckalo protiv dosade*. Zagreb: Profil.
6. Simić, R. (2019). *Jura i gospođica Zavisst*. Zagreb: Profil.
7. Simić, R. (2020). *Jura i upute za odrastanje: kako postati velik*. Zagreb: Profil.
8. Šumberac, M. (2019). *Potruga*. Zagreb: Profil.
9. Šumberac, M. (2020). *Plavi cvijet*. Zagreb: Profil.
10. Šumberac, M. (2021). *Vrlo zapetljan čvor*. Zagreb: Profil.
11. Woodward, K. (2013). *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena*. Zagreb: Profil.

11. POPIS PRILOGA

1. Slika 1: *Potruga* (Šumberac, 2019).
2. Slika 2: *Plavi cvijet* (Šumberac, 2020).
3. Slika 3: *Vrlo zapetljan čvor* (Šumberac, 2021).
4. Slika 4: *Pinokijeve pustolovine* (Gurney, 2011).
5. Slika 5: *Snjeguljica* (Gurney, 2012).
6. Slika 6: *Snježna kraljica: klasična priča Hansa Christiana Andersena* (Woodward, 2013).
7. Slika 7: *The night before Christmas* (Moore, 2013).
8. Slika 8: *Baba Jaga i div Zaborav* (Simić, 2015).
9. Slika 9: *Jura i kuckalo protiv dosade* (Simić, 2017).
10. Slika 10: *Jura i gospođica Zavisst* (Simić, 2019).
11. Slika 11: *Jura i upute za odrastanje: kako se postaje velik* (Simić, 2020).